

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντού του Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΔΕΒΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντού των Ζαριφείων Διδασκαλείων εν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντού του διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, υποδ. του Όρphanοτροφείου Χατζηκώστα.

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΔΑΠΗ

συνδρομή ετησία προπληρωτία

δραχ. 6

Παρακαλούμεν τους καθυστερούντας να αποστείλωσιν αυτήν εν συστημένη επιστολή.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος της Φιλοσοφίας, και ειδικώς της παιδαγωγικής, πρώην γενικού επιθεωρητού των δημοτικών σχολείων του Κράτους, μέλους τακτικού του εν Γερμανία συλλόγου του προς διάδοσιν της επιστημονικής Παιδαγωγικής κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Αναγνωστοπούλου άριθ. 16.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

συνδρομή ετησία προπληρωτία

φρ. χρ. 7

Αποστέλλεται διά συστημένης επιστολής εις μονόγροσσα γραμμάτισμα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Άριθ. 22.

Έν Αθήναις τῆ 10 Απριλίου 1898.

Έτος Γ΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Έρμης Πραξιτέλους υπό Β. Α.—Περί φιλανθρωπίας υπό Άρ. Γραφειάδου.—Πώς κτίζονται τὰ σχολεία.—Άλληλογραφία εκ Κορώνης.—Παιδιαί παρ' ημίν υπό Ν. Λάσκαρι.—Παιδιαί και χελιδόνισμα υπό Σ. Κατσανού.—Γέρων και θάνατος υπό Γ. Γιαννούκου.—Γραμματοκιβώτιον.

ΕΡΜΗΣ ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ

Τὰ Όλυμπιακά μνημεία διδάσκουσιν εν συνεχεί σχεδόν διαδοχή την ιστορίαν της Έλληνικής τέχνης άπ' αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι της παρακμής. Μετά την άδέξιον εργασία της κεφαλής της Έρας και την καταφανή πρόοδον, ην μαρτυρεί τὸ άέτωμα του θησαυρού των Μεγαρέων, έπονται τὰ έργα του εύκλεους 5ου αιώνος. Οί περσικοί πόλεμοι άνεπτέρωσαν τὸ έθνικόν φρόνημα, έζωπύρησαν τὸ αίσθημα και άνύψωσαν την έλληνικήν διάνοιαν. Έν τε τοις γράμμασι και τῆ καλλιτεχνία επίζητούνται τὰ μέσα της άπαθανάτισεως των ενδόξων κατορθωμάτων. Οί θρύλοι της χώρας, τὸ έθνικόν μεγαλείον, αί κατ' ίδίαν νίκαι κλείζονται και δοξάζονται εν περιγμηναίς, εν λίθω, εν χαλκῷ, εν χρυσῷ και έλέφαντι, πάσα δέ πόλις άμιλλάται να αναθέτη εις τους άριστους καλλιτέχνας την ίδρυσιν περικαλλῶν μνημείων, την άπεικασίαν των σωτήρων και πολιούχων θεῶν. Έπό των Πανελλήνων μάλιστα κοσμείται η Όλυμπία χώρα. Άν δέν περιεσώθη δ του Φειδίου Ζεύς, τὸ σεμνόν των αιώνων άριστούργημα, ούτινος άλλως παρέχεται ημίν άλλαχόθεν γνώσις, άλλ' η αγαθή τύχη διετήρησεν ημίν εν τῆ ιεραῷ Άλτει (1) τεθαμμένα τὰ πρό αυτου έργα, τὰ μετ' αυτον καλλιτεχνήματα, μετὰ τας μετόπας και τὰ άετώματα του μεγάλου ναου την Νίκην του Παιωνίου.

Ο έπακολουθήσας 4ος αιών φέρει νέας ιδέας και νέα αισθήματα. Αί πολιτικά και κοινωνικά συνθήκαι μεταβάλλονται η κτηθείσα ηδη έλευθερία

παρέιχε πλείονα ευμάρειαν εις τον βίον, ο δε Έλλην αποβλέπων νυν ολιγώτερον εις τὰ δημόσια, αρχεται να έρευνη μάλλον εαυτον και προσδίδη μορφήν εις τὰ ίδια αυτου αισθήματα και πάθη. Η άνασκόπησις όμως αυτη έμελλε να απολήξη εις άλλοίωσιν τινα του θρησκευτικού αισθήματος η προς τους ευεργέτας θεους ευλάβεια, η τον προηγούμενον αιώνα επικρατούσα και εν τῆ τέχνῃ αποτυπούμένη, ηδη μετετρέπετο μάλλον από θεους εις αγάπην. Η τέχνη κατεβίβαζε τους θεους επί της

1) Άλτις = άλλος. τέμενος.

γής, απεικάζουσα αυτούς κατ' εικόνα και όμοίωσιν ανθρώπου. Η νέα αυτή εξέλιξις εν τῇ καλλιτεχνίᾳ ἐμφαίνεται κυρίως εν τῇ ἀττικῇ Σχολῇ, ἐν ἣ περιώνυμος ἐν τοῖς κορυφαίοις διακρίνεται ὁ Πραξιτέλης.

Ὁ Πραξιτέλης, υἱὸς Κηφισοδότου τοῦ πρεσβυτέρου, Ἀθηναῖος, ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰῶνος. Ἐποίησε περὶ τὰ 50 ποικίλα ἔργα, κυρίως ὅμως ἤρθεκετο εἰς παραστάσιν τοῦ ἀνθρώπου κάλλους τοῦ ὑπὸ τῆς χάριτος κοσμουμένου· οὕτω νεαροὶ θεοὶ καὶ δαίμονες ἦσαν τὰ προσφιλέστατα ὑποκείμενα τῆς τέχνης αὐτοῦ. Ἐκ τῶν σωζομένων κατὰ μίμησιν τῶν πρωτοτύπων τοῦ Πραξιτέλους εἰργασμένων ἀγαλμάτων, ἅτινα καὶ αὐτὰ προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν, λαμβάνομεν ποιάνα τινὰ ἐννοίαν τῆς ὑπερέχου τέχνης τῶν ἀρίστων τοῦ ἔραστοῦ τῆς Φρύνης ἔργων, τοῦ περιβοήτου Σατύρου, τοῦ Ἐρωτος τῶν Θεσπιῶν (1), τοῦ σαυροκτόνου Ἀπόλλωνος, τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἄγαλμα ἐξυμνήθη πολλαχῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ἐν τε τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ ἐν ἐπιγράμμασιν, ὧν μνημονεύομεν τὸ ἐξῆς, ἀναφερόμενον εἰς τὴν περὶ τῶν θεαινῶν κρίσιν τοῦ Παρίδος:

«Παλλὰς καὶ Κρονίδαο συνευνέτις εἶπον ἰδοῦσαι
τὴν Κνιδίην· ἀδίκως τὸν Φρύγα μεμφομένη» (2).

Καὶ θεωροῦσι μὲν τινες τὸν ἐν Λούβρῳ κορμὸν Σατύρου ὡς πρωτότυπον τοῦ Πραξιτέλους ἔργον, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας οὐδὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ πόνημα αὐτοῦ γνήσιον. Ἐν Ὀλυμπίᾳ ὅμως ἔχομεν βέβαιον αὐτῶν τῶν χειρῶν τοῦ διασήμευ ἔργοις ἀποδοῦναι ἀσφαλῆς κριτήριον τῆς τε καθόλου τέχνης τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἰδίᾳ τῆς τῶν κεφαλῶν ἐξεργασίας, ἐφ' ἣ μάλιστα οὗτος καὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐφημίζετο. Ἡ μόνη περὶ τοῦ ἔργου μαρτυρία εἶνε ἡ τοῦ Παισανίου (Ε', 17, 3), ἀναγράφοντος αὐτὸ διὰ βραχέων ὡδε: «χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ἄλλα ἀνέθεσαν ἐς τὸ Ἡραῖον, Ἐρμῆν λίθου, Διό-

1) Ὁ Σάτυρος ἦτο ἄγαλμα, ἐφ' ᾧ ἐπήρετο καὶ ἐμεγαλοφρόνεις ὁ Πραξιτέλης. Γνωστὸν τυγχάνει τὸ περὶ Πραξιτέλους καὶ Φρύνης λεγόμενον. Ὁ καλλιτέχνης ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ ποτὲ τῆς Φρύνης ἔδωκεν αὐτῇ ἐκλογὴν τῶν ἀγαλμάτων, ἀλλὰ δὲν ἤθελεν νὰ εἴπῃ ποῖον θεῶρει ὡς τὸ κάλλιστον τῶν ἑαυτοῦ ἔργων. Ἡ Φρύνη κατέφυγεν εἰς τέχνασμα. Κατ' ἐντολὴν αὐτῆς θεράπων εἰσδραμῶν ἀνήγγειλεν ὅτι πυρκαϊῆς ἐκραγείσης κατεστράφησαν, πλην ὀλίγων τὰ ἔργα τοῦ Πραξιτέλους. Οὗτος δὲ εὐθὺς ἔσπευσεν ἔξω διὰ τῶν θυρῶν λέγων, ὅτι μάτην πάντες οἱ κόποι, ἂν ἡ φλόξ εἴηε προσβάλλῃ καὶ τὸν Σάτυρον καὶ τὸν Ἐρωτα. Τότε ἡ Φρύνη ἐθάρρυνεν αὐτὸν ἀποκαλύψασα τὸ σόφισμα, ἐκ τῆς προσφοράς δὲ τοῦ Πραξιτέλους ἐκλέξασα τὸν Ἐρωτα ἀνέθηκεν αὐτὸν ἐν Θεσπιαῖς.

2) Ἐπιγράμμα Βύθνου. (Ἀνθολ. Πλαν. Δ', 165). Ἡτοι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ: Ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Ἡρα τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης· εἶπον, ἐν Κνίδῳ ἰδοῦσαι: τὸν Πάριον μεμφομένη· ἀδίκως.

νυσον δὲ φέρει νήπιον, τέχνη δὲ ἐστὶ Πραξιτέλους».

Τὸ ἄγαλμα εὐρέθη τῷ 1877 ἐν τῷ Ἡραίῳ πρᾶνές πεπτωκός ἐμπροσθεν τοῦ ἰδίου βάρου. (1) Ἐπιγραφή οὐδεμία ἐπὶ τούτου φέρεται, ἀλλὰ ἡ ταυτότης τοῦ εὐρήματος πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Παισανίου, ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως καὶ τὸ ἐξοχὸν τῆς τέχνης οὐδεμίαν ἐπιτρέπουσιν ἀμφιβολίαν ὅτι τὸ ἔργον εἶναι πάντως Πραξιτέλειον. Εὐτυχῆς συμπτῶσις διέσωσεν ἀβλαβῆ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν κορμὸν· ἐκ παλαιότητων τὸ ἄγαλμα ἐπεχώσθη, διαλυθεισῶν τῶν ὠμῶν πλίνθων τοῦ κτιρίου ὑπὸ τῆς βροχῆς, οὕτω δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ ἐκπάγλως λευκὸν καὶ διαφανές μάρμαρον ἐμποτισθὲν ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἀπέβαλε μὲν μικρὸν τι τῆς ἰδιότητος ταύτης, ἀλλ' ἡ νῦν ὑπαρχὸς ὄψις παρέχει νέον θέλητρον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τὸ μάρμαρον εἶνε Πάριον τοῦ ἀρίστου εἶδους, ὅπερ ὠνομάζετο λυχνίτης ἢ λυχνεύς (λίθος), διότι ἦτο τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ, κατὰ Πλίνιον (2), ἐλατομεῖτο ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἐν ὑπογίοις λατομείοις.

Ἐν τῷ Μουσεῖῳ ὡς ἐπιγράνον τοῦ βάρου ἀνιδρῦθη αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον (ὑπολευκὸν τιτανολίθου), τὸ δὲ κάτωθεν αὐτοῦ κατεσκευάσθη κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν τῷ Ἡραίῳ πρωτοτύπου. Τοῦ Ἐρμοῦ αἱ κνήμαι καὶ ὁ ἀριστερὸς ἄκρος ποὺς συνεπληρώθησαν διὰ γύψου ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ Schaper (3.)

Ὁ Ἐρμῆς παρίσταται φέρον πρὸς τὰς Νύμφας τὸν ἑτεροθαλῆ ἀδελφόν, τὸν ἐκ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης γεννηθέντα Διόνυσον, ὅπως ἀναθρέψωσιν κρύφα τῆς ζηλοτύπου Ἡρας τὸ βρέφος, ὅπερ ἐμεινεν ὄρφανὸν μητρὸς, διότι αὐτὴ θελήσασα νὰ ἴδῃ τὸν Δία ἐν ὄλῃ τῇ αἴγλῃ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ.

Ὁ θεὸς νεανίας ἐκπληροῖ τὴν πατρικὴν ἐντολὴν φιλαδέλφως καὶ εὐτραπέλως παίζων μετὰ τοῦ νηπίου, πρὸς ὃ καὶ προσηγῶς κλίνει τὴν κεφαλὴν. Ἀπέθηκεν ἐπὶ κορμῷ δένδρου τὴν καλλιπτύχον χλαμύδα καὶ στηρίζει ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἐφ' οὗ ἔχει τὸν Διόνυσον. Ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἔφερε τὴν συνήθη μετὰ τῶν ὄψεων ράβδον, τὸ κηρύκειον, ἐν τῇ δεξιᾷ δὲ ἐκράτει πιθανῶς σταφυλήν (4), τὸ σύμβολον τοῦ μικροῦ θεοῦ, ἢ ἐπιδεικνύει πρὸς αὐτὸν τεινοντα νὰ λάβῃ τὸν καρπὸν. Ἡ διὰ τῆς σταφυλῆς συμπλήρωσις δὲν ἀρέσκει

1) Ἡ βάσις κεῖται κατὰ χῶραν ἐν τῷ σηκῷ τοῦ ναοῦ δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ μεταξὺ τοῦ 2ου καὶ 3ου κίονος.

2) Historia naturalis 36, 5. Πλίνιος: (ὁ πρεσβύτερος), πολυμαθέστατος τῶν τότε, ἀπέθανε τῷ 79 μ. Χρ. ἐν τῇ ἐκρήξει τοῦ Βεσουβίου, θύμα τῆς φιλομαθείας γενόμενος.

3) Ἐνεκα τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ αὐχί· σπανίων σεισμῶν τὸ ἄγαλμα ἐστερεώθη ἐν τῷ Μουσεῖῳ ἐπὶ τοῦ τοίχου διὰ σιδεράς ράβδου κατὰ τὴν ράχιν.

4) Συμπληροῦσι σταφυλήν· εἰκάζοντες ἐξ ἄλλων τοῦ συμπλέγματος μιμημάτων, ἐν οἷς δύο μικρὰ χαλκᾶ ἐν Παρισίοις εὐρισκόμενα.

εἰς πολλοὺς· τούτων ἄλλοι μὲν θεωροῦντες τὸν Ἐρμῆν οἰνοχόον τοῦ Διόνυσου συμπληροῦσιν ἀγγεῖον εἰς ἑκάτερον, ἄλλοι δὲ φρονούντες ὅτι ὁ Ἐρμῆς τείνει τὴν ἀκοὴν μάλλον ἢ προσηλοῖ τὸ βλέμμα δίδουσιν εἰς αὐτὸν κύμβαλα ἢ κρόταλα ἢ βάλαντιον μετὰ νομισμάτων, τινὲς δὲ θυρσον (σύμβολον τοῦ Διόνυσου).

Ἡ βάσις καὶ τὸ ὀπισθεν τῆς κόμης τοῦ Ἐρμοῦ εἰμειναν ἡμιτελῶς εἰργασμένα, ἴσως διότι δὲν ἦσαν ὁρατὰ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Ἡραίου, ὅπου ἴστατο τὸ ἄγαλμα. Τὰ σανδάλια οἰετήρουν ἴχνη ὑπερύθρου χρώματος, ὅπερ ἦτο ὑπόδημα ἐπιχρυσώσεως, ἔφερον δὲ καὶ χαλκοῦν κόσμημα ἦτοι πόρπην· καὶ τὰ ἱμάτια πιθανῶς ἦσαν κεχρωσμένα. Ὁ Διόνυσος ὑπολείπεται τοῦ Ἐρμοῦ κατὰ τὴν τέχνην, εἶνε δὲ καὶ ἀναλόγως μάλλον μικρός. Ἄν ἐπιτήδως παρημελήθη, ἢ ἐγένετο ὑπὸ μαθητοῦ τινος, μένει ἀνεξέταστον· φέρει δὲ ἄλλως καὶ ἴχνη ἀρχαιότητος (λ.χ. κατὰ τὴν κόμην). Τὸ μεταξύ τοῦ Ἐρμοῦ καὶ τοῦ δένδρου μικρὸν τεμάχιον μαρμάρου ἀφειθή ἀρχῆθεν πρὸς στερέωσιν ἴσως τοῦ συμπλέγματος· ἴσως ἦτο κεχρωσμένον ἀναλόγως τοῦ ὀπισθεν τοίχου, ἵνα μὴ προσκορῆ εἰς τὴν ὄρασιν.

Ἡ πρώτη ἐπίνοια τοῦ συμπλέγματος δὲν ἀνήκει τῷ Πραξιτέλει. Ὡς ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ ἔχομεν εἰκόνα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὁ Κηφισόδοτος πρότερον εἶχεν ἤδη διατυπώσῃ τὴν ἰδέαν τῆς μητρικῆς στοργῆς ἐν τῇ Εἰρήνῃ κρατοῦσῃ ἐν ἀγκάλαις τὸν μικρὸν Πλούτον (ἀντίτυπον εὐρίσκειται ἐν Μονάχῳ). Ἀλλὰ τὸ Ὀλυμπιακὸν καλλιτέχνημα ὑπερέχει ἐν πολλοῖς τῶν ἄλλων. Καὶ πρῶτον ὡς πρὸς τὴν στάσιν. Οἱ ἀρχαιότεροι τεχνῖται κατεσκευάζον τὰ ἄγαλματα οὕτως, ὥστε νὰ πατώσι δι' ἀμορφῶν τῶν πελάτων ὀλοκλήρων ἐπὶ τοῦ βάρου. Ὁ Πολύκλειτος εἶχεν ἤδη (τὸν 5ον αἰῶνα) εἰσαγάγῃ τὴν καινοτομίαν τῆς ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ποδὸς στηρίξεως τοῦ κεκἀμμένου σκέλους. Ἀλλ' ὁ Πραξιτέλης, ἵνα ἀποδοῦσῃ πλεονα εἰλευθερίαν εἰς τὸ καμπτόμενον σκέλος (ἐνταῦθα τὸ ἀριστερὸν) ἐπενόησε νέον στηρίγμα, κορμὸν δένδρου ἢ τι ἄλλο. Οὕτω τὸ μὲν ἀριστερὸν, οὐδενὸς μὲν ἐντεινομένου, ἀπολαύει πλήρους ἐλευθερίας κινήσεων, τὸ δὲ δεξιὸν ἐπικυρτοῦται ἡρέμα κατὰ τὸ ἰσχύριον. Διὰ τῆς ἐπὶ τὰ ἔτερα κλίσεως ταύτης τοῦ σώματος ἀποφεύγεται μὲν ἡ μονοτονία τῆς καθέτου στάσεως, προσδίδεται δὲ μάλιστα εἰς τὸ σῶμα οἰονεῖ ἐμφυχός τις εὐκαμψία καὶ χάρις.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἐρμοῦ φέρει προφανῶς τὸν προγενέστερον Ἀττικὸν τύπον ὑπὸ χαριεστέρων ἐκφανσιν ἄνω κανονικώτατα στρογγύλη καὶ φρεσίδης τὸ πρόσωπον λεπτινεται αἰσθητῶς πρὸς τὸν πώγωνα. Ἡ δεξιότης τοῦ τεχνίτου δηλοῦται ἀπ' αὐτῆς τῆς κόμης· ἐν αὐτῇ διακρίνεται ὁ μὴ κατατηξίτεχνος γλύπτης, ὅστις ὡς ἐν διαγράμματι δι' ἀπερίττου ἐργασίας παρέστησε τὸ οὐλον αὐτῆς ἐν πάσῃ ἀφέλειᾳ τε ἄνω καὶ φυσικότητι. Ἐπὶ τοῦ μικροῦ καὶ

ὁμαλῶς προέχοντος μετώπου ἡ νεανικὴ ῥώμη ἐδηλώθη δι' ἀβαθοῦς ἐντομῆς διαιρούσης αὐτὸ ὄριζοντιῶς ἄνωθεν τοῦ μεσοφρύου καὶ διὰ δύο ἑτέρων καθέτων κατὰ τὸ ἐπισκύνιον. Ὡσαύτως ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας ἀθροτέρας κεφαλὰς τὴν αὐτὴν ἐμφαίνει δύναμιν καὶ ἡ βίσις, πλατεῖα μὲν πᾶς ἄνω, ὑπόγυρος δὲ τι καὶ εὐγραμμος. Ἡ τῶν ὀμμάτων ἐλαφρὰ ῥέμβη καὶ τὸ ἐπὶ τῷ ἀσπασίῳ στόματι ἐπανθῶν σεμνὸν καὶ λεληθὸς μειδίωμα παρέχουσιν εἰς τὸ πρόσωπον ἐκφρασιν πραότητος ἐπεράστου. Τοιαύτη δὲ τις οὕσα ἡ κεφαλὴ προῦριστο νὰ ὄραται κατ' ἐνώπιον, διὰ τοῦτο δὲ ἴσως καὶ δὲν στρέφεται μάλλον πρὸς τὸν Διόνυσον. Ὁ εὐρύτερος κορμὸς μετὰ τῶν εὐπεριγράφων καὶ ἐκατέρωθεν ἐλευθέρων σκελῶν ἀποκαλύπτουσιν ἐν ὁμαλαῖς καμπύλαις ἀμμιητόν σχήματος ἁρμονίαν καὶ εὐρυθμίαν. Ὁ ποὺς καὶ αὐτὸς μόνος, οὐτινος ἐφάμιλλον ἐν οὐδενὶ τῶν ἀπαγορευτῶν σωζομένων ἀγαλμάτων βλέπομεν, κινεῖ τὸν θαυμασμόν ἐν ἐξαισία φυσικότητι καὶ κομψότητι πεπλασμένος ἢ διαφάνεια τοῦ μαρμάρου ἐνταῦθα διακρίνεται σαφέστερον προσδίδουσα εἰς τὴν στυλῆν ἐπιδερμίδα οἰονεῖ ζώην τινὰ καὶ αἰσθησιν. (1) Ἡ καλλονὴ τοῦ ἀγάλματος ἐξαιρεται καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῆς παγγύμνου σαρκὸς πρὸς τὸ ὕψωμα τῶν ἱματίων. Ἡ χλαμύς τοῦ Ἐρμοῦ, αὐτὴ καθ' αὐτὴν καλλίστη, πτυχοῦται ἐν ποικιλίᾳ καὶ πλούτῳ ἄνευ ἐπιδείξεως δυναμένης νὰ μειώσῃ τὴν χάριν τοῦ γλαφυροῦ σώματος· δι' αὐτῆς δὲ ἀφελῶς ἐρριμμένης ἔγω τεχνηέντως ὁ ἔρμογλύφος νὰ καλύψῃ καὶ τὸ ἀπαραίτητον ἔρεσμα, τὸ ἄμορφον τοῦ δένδρου στέλεχος. Καὶ τὸ μικρὸν δὲ τοῦ Διόνυσου ἱμάτιον ὡσαύτως ἀντιτίθεται διὰ τῆς λεπτότητος πρὸς τὴν ἀθροτέραν τῆς χλαμύδος ὕφην.

Τὸ ὅλον ἄγαλμα ἐμποεῖ ἡδὺ τι θάμβος ἅμα τῇ πρώτῃ θέᾳ. Τὸ ἐν τῷ θεῷ τῆς παλαιστρας ἐπι-στίλβον σφρίγος τοῦ ἰδανικοῦ κάλλους συνδεομένου μετὰ ῥώμης νεανικῆς, ἡ ἀφέλεια καὶ κομψότης τῆς στάσεως, ἡ ἀρρενωπία ἅμα καὶ χάρις τῶν οὔτε ἄγαν βραδινῶν οὔτε ὑπερόγκως εὐτραπῶν μελῶν, τὸ μειλίχιον τοῦ ἦθους καὶ ἡ ὑπομειδιώσα ὄψις, ἡ χρυσῆ ἐν πᾶσι μετριότης καὶ ἁρμονία ἐμφυχῶσι τὴν ψυχρὰν ὕλην, γοητεύουσι τὰς αἰσθήσεις τοῦ θεατοῦ καὶ δικαιοῦσι τὸν Διόδωρον (ΚΣΤ', 1), λέγοντα περὶ τοῦ Πραξιτέλους ὅτι εἶνε ἀό καταμίξας ἄκρως τοῖς λιθίνους ἐργοῖς τὰ τῆς ψυχῆς πάθη».

Ὁ μὴ ἰδὼν αὐτὸν τὸν Ἐρμῆν δύναται νὰ συλλάβῃ ἐννοίαν τινὰ τοῦ ἀγάλματος ἐκ τῶν ἐκμαγειῶν. Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐν τούτοις ἀκρίβειαν καὶ στυλῆδόνα, οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ σύγκρισις ἢ διαύγεια τοῦ πολυτίμου λίθου εἶνε τὸ ἐλάχιστον πλεονέκτημα τοῦ πρωτοτύπου. Ὁ πρὸ τοῦ

(1) Ὁ τεχνίτης διατελεῖ ἐν γνώσει τῆς τοῦ μαρμάρου ἰδιότητος, ἧτις θὰ ἀπώλλυτο βεβίως, ἂν τὰ γυμνά τοῦ σώματος ἐχρωματίζοντο.

Ἐρμού ἰστάμενος ἀκουσίως ἀνάγεται κατὰ νοῦν εἰς τοὺς χρυσοῦς αἰῶνας καὶ ἀναπλάττει διὰ τῆς φαντασίας τὸν μακάριον ἐκείνον κόσμον, καθ' ὃν ὁ Ἕλληρ τοσοῦτον ἐν πολιτισμῷ προήχθη καὶ ἐτελείωθη, ὥστε ἀνυψώσας ἑαυτὸν εἰς τὸν Ὀλυμπον, εἶδε τοὺς οὐρανίωνας καὶ ἔνθεος παρέστησεν αὐτοὺς ἐν τύπῳ ἰδανικῷ. Ἀλλὰ τὰ πρότυπα δὲν ἦσαν ξένα ἢ πλαστά, τὸ κάλλος δὲν ἦτό τι σπάνιον διὰ τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ ἡμερώσεως καὶ ἀγωγῆς ἐξηγενησθησαν οἱ χαρακτῆρες τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, εἰς τὸν καλλιτέχνην δὲ ἀπέκειτο νὰ ἀναζητήσῃ μεταξὺ τῶν συγχρόνων τὸ θεῖον κάλλος. Ὁ τὸ ἀρίστων ἀγαλμα προσβλέπων κατανοεῖ μετ' ὀπίσθης ἀγάπης ἐλατρεύοντο πάλαι οἱ θεοί, ὅποιον ὑπῆρξε τὸ κάλλος τοῦ Ἕλληρος κατὰ τοὺς περικλεεῖς χρόνους, ὡς ἰδεῶν ἐνεφοροῦντο οἱ τοιαῦτα ἔργα πλάττοντες. Ἀλλὰ καὶ εὐελπίς ἀπέρχεται τῆς Ὀλυμπίας, πεποιθῶς ὅτι ἡ ἀληθὴς παιδεία καὶ τὸ γενναῖον ἦθος μετὰ τῆς προσηκούσης γυμνασίας καλλύνουσι καὶ τὸ σῶμα, καὶ δημιουργοῦσιν ἱκανοὺς νὰ ἀπεικονίσωσιν αὐτὸ καλλιτέχνας. *B. A. Λεονάρδος.*

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ

Πολλοὶ ἐκ τε φύσεως καὶ ἐκ ποικίλων ἄλλων λόγων βλέπουσι τοὺς ὄρους, ὑψὺ οὗς ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆνης ταύτης σφαίρας ζῆ, μετὰ βλέμματος ἄλλος ἐμφαίνοντος ψυχῆς πάνυ γε δυσιοκνίστου. ἄλλοι δὲ πάλιν ὑπὲρ τούτων αὐτῶν ἐνθουσιῶσι τῶν ὄρων. Ὁ βορρῆας ποῦ τάρνακτα παγώνει... ἐκείνων ἡδεῖας τούτοις περὶ τὴν ἐστίαν τέρψεις φέρει. Οὗτοι μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε θέματος καὶ κατὰ ποικίλας ποιητικὰς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀλλοτροπίας ὑπερφύως ὡς αἰάζουσιν :

«Βίς μάτην ἐπεζήτησα παντοῦ τὴν εὐτυχίαν·
Δὲν εὖρον εἰμὴ στεναγμὸν καὶ πόνον καὶ πικρίαν.»
κτλ.

(*Δ. Παπαρηγόπουλος.*)

καὶ πρὸς τὴν τάλαιναν σελήνην ἐν ἀμεταπίστῳ θρηνωδία :

«Σελήν' εἰπέ με, διατὶ βαδίζεις τεθλιμμένη,
Καὶ διατὶ ἡ ὄψις σου ἡ τόσον τρυφερὰ
Μὲ πόνου ἔκφρασιν τινα ὑπάρχει μειγμένη;
Καὶ διατὶ εἶσαι ὠχρὰ ;
κτλ. (*δ' αὐτός.*)

ἐκείνοι δ' αὖ τὰδε πάλιν τὰ γενναῖα μελωδοῦσιν :

«Εὐφραίνου, ὦ ψυχὴ μου, τῆς κτίσεως τὰ κάλλη.
Ἡ γῆ θαυμάτων πλήρης ἐνώπιόν σου θάλλει·
Κ' ἂν τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος ἐπὶ μικρὸν τὰ κρύψη,
Πληθὺς θαυμάτων νέων γεννᾶται εἰς τὰ ὕψη!
κτλ. (*Ι. Καρασούτσας.*)

Προχωρῶν δὲ τις εἰς τὰς ποικίλας ταύτας διαθέσεις καὶ ἀντιθέσεις βλέπει ὅτι τὸ

πρᾶγμα καθίσταται ὄντως γελοῖον. Ἡ φύσις οὔτε ἀπειρον στοργὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τρέφει οὔτε ἀνοικτίμων πρὸς αὐτὸν εἶνε· αὕτη ἀπλῶς ἀκολουθεῖ τοῖς αἰωνίοις αὐτῆς νόμοις. Αὕτη περιβάλλεται τὴν ἐαρινήν, τὴν κατηνθισμενὴν αὐτῆς ἐσθῆτα ἢ τὸν βαρύν, τὸν χιονώδη χειμερινὸν πέπλον. Ἀλλαχοῦ μὲν ἄνθη καὶ καρποὶ καὶ δρόσος, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν αὐχμὸς τε καὶ ἀνύποιστον καῦμα ἡλίου. Τὸ δὲ σπουδάζων τις νὰ λυπῆται ἢ νὰ χαίρῃ ἐπὶ τῇ εὐμενείᾳ ἢ τῇ δυσμενείᾳ τῆς φύσεως κωμικόν τι πάντως εἶνε, ἀπλῶς ἄλλως τε τέρψεως μόνον πρόξενον γιγνόμενον ἐν δὴ τῇ ποιήσει.

Τοὺς νόμους ἄρα αὐτῆς ἡ φύσις δὲν δύναται νὰ παραβαίῃ χάριν τοῦ ἀνθρώπου· οὐχ ὁ ἄνθρωπος μέτρον τῇ φύσει, ἀλλ' αὕτη τοῦτῳ. Οὗτος δέον νὰ συναρμονιᾷ πρὸς ἐκείνην, πρὸς τοὺς νόμους καὶ ὄρους τοῦ εἶναι αὐτῆς· οὕτω δὲ καὶ πράττει, τῇ τε κοινῇ πειθόμενος πείρα καὶ ἐξ ἰδίας μελέτης ὀρμώμενος καὶ ἄλλοις συμβουλευόμενος καὶ πρὸς ἐπιστήμονας καὶ τεχνίτας σπεύδων. Οὕτω ὁ ἄνθρωπος τοὺς φυσικοὺς ὄρους ἐπιστήμῃ τε καὶ τέχνῃ καὶ ἐμπειρίᾳ ἢ ἀποφεύγει ἢ ἀκυροῖ ἢ ἐν χρεῖα τίθησιν ἑαυτῷ ἢ συμμορφοῦται τούτοις ἢ ὑψίσταται αὐτοῦς ἀνάγκῃ· ἢ δὲ αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω ἰούσα καθόλου ἐπιστήμῃ, ἀπαλλάττουσα αὐτὸν ὀσημέραι τῶν παντοδαπῶν προλήψεων καὶ τῆς ἀμαθείας, ἀπεργάζεται αὐτῷ πάντα ταῦτα εὐχερέστερα.

Καὶ πλὴν ὅμως τῶν εὐεργετημάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ παρ' ὄλην τὴν πρόοψιν καὶ τὴν προφυλακὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἐπιβλαβῶν ὄρων, ἐπέρχονται κατ' αὐτοῦ ἀδόκητα κακά, οἷα ἡ πενία, ἡ νόσος, ἡ ἐγκατάλειψις· πρὸς δὲ τὸ γῆρας καὶ τὰ τοῦτῳ συμπαρομαρτοῦντα κτλ. Τούτων δὴ τῶν κακῶν τινα εἶτε, ὡς εἶπομεν, ἐπέρχονται ἀδοκίμως τῷ ἀνθρώπῳ εἶτε καὶ ἐκ γενετῆς ἀχάριτες τοῦ βίου αὐτῷ σύνοδοι γίνονται· ἀποτελοῦσι δὲ ταῦτα δεινὴν καταθλιπτικὴν δύναμιν.

Τῇ δυνάμει ταύτῃ ἀντιδρῶσα—διότι οὐδὲν κακὸν ἀνευ τοῦ αὐτῷ πολεμίου—ἀντιτίθεται ἕτερα μέγιστη δύναμις. Ἡ εὐεργετικὴ αὕτη δύναμις ἀποτελεῖ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς θρησκείας ἡμῶν καὶ πηγάζει ἐκ τῆς καρδίας. Ἡ θεία αὕτη ἀντίζυγος δύναμις καλεῖται *φιλιανθρωπία*. Αὕτη ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν αὐτῆς ἐνέργειαν περιλαμβάνει καὶ πᾶν ὃν μετέχον αἰσθήσεως καὶ ζωῆς, καλεῖται δὲ οὕτω *φιλιανθρωπία*, ὡς φίλη τῷ ἀνθρώπῳ κυρίως, ὡς τῷ κατ' ἐξοχὴν μετέ-

χοντι τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς ζωῆς ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτῶν ἐκφάνσει, τῇ τῆς νοήσεως καὶ τῆς συνειδήσεως παρ' ἧ ἄλλη παντοῖα συμπεκνούμενα καταθλίβουσι μέχρι αὐτοχειρίας. Ἡ κύων λ. χ.—ἵνα τοῦ κρατίστου τῶν ζῴων μνημονεύσω—ἀφ' ἧς ἀφῆρέθη ὁ σκύλαξ ἐξακολουθεῖ μετ' ὀλίγον τὴν βρωσιν ἢ γυνὴ ὄμως, ἢ μήτηρ, ἀφ' ἧς ἀφῆρέθη τὸ τέκνον, θνήσκει ἢ τῆκεται βραδέως. Αἱ ὄρνιθες καὶ τὰ ἄρνια, τὰ πρὸς σφαγὴν ἐγκεκλεισμένα ἐν τῇ αὐλῇ, ὡς ἥδιστα διάγουσι καὶ μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ τέρατος τῆς ζωῆς καὶ ἀμέριμνα καὶ χαίροντα παίζουσιν, οἱ κατάδοκοι ὄμως, καὶ δὴ οἱ θανάτου, θνήσκουσιν, ὡς εἰπεῖν, ἐκάστην στιγμὴν, ὑψίστανται συνεχῆ τὴν τοῦ θανάτου ἀγωνίαν, αἱ δὲ ἡμέραι αὐτῶν διαδέχονται ἀλλήλας ἢ μία πικροτέρα τῆς ἄλλης, ἕως οὗ τελευταῖον σύρεται ὑπὸ τοῦ δημίου ἐπὶ τῆς λαιμοτόμου ἐν πτώμα μᾶλλον.

Τῆς δυνάμεως ταύτης ἀναρριπισμοῦς μόνον τινὰς ἠσθάνετο ἡ ἐθνικὴ ἀρχαιοτής, καὶ μόνον ἐν τισιν ἐκλεκταῖς φύσεσιν ἀπέτελει ἡ δύναμις αὕτη μόνιμον ἠθικὸν παράγοντα, ἐξυψωθέντα εἰς τὸ σχετικῶς ὑψίστον αὐτοῦ σημεῖον ἐν τῇ εὐθείᾳ καρδίᾳ τοῦ Σωκράτους καὶ τῇ τοῦ δαιμονίου τοῦ Ἀρίστωνος υἱοῦ. Παλαιότερον ὅμως ἦτο ἐν πλήρει τῇ οἰκτρᾷ ἀκμῇ ἡ μυσαρὰ ἀπανθρωπία, δηλουμένη καθ' ὄλην αὐτῆς τὴν ἀγριότητα ἐν τοῖς πεδίοις μάλιστα τῶν μαχῶν. Τούτου ἐν μόνον προσάγομεν παράδειγμα, καὶ δὴ εἰλημμένον ὄχι ἐκ τῶν βαρβάρων λαῶν, τῶν ἀποτροπαίων ἐθίμων τῶν ἀνθρωποθυσιῶν καὶ τοσαύτης παντοδαπῆς καὶ μωρᾶς σκληρότητος ἐξ ἀμαθείας προερχομένης καὶ πλάνης καὶ δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεων, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ὄντως περιουσίου λαοῦ, τοῦ πρωτοστατήσαντος εἰς πᾶν εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν καὶ μεταλαμπαδεύσαντος τὸ θεῖον τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ φῶς, ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐν ἐποχῇ ὄμως καθ' ἣν ὁ ἠθικὸς καὶ ἐθνικὸς χαρακτῆρ ἦτο εἰσέτι ἐν τῇ ζημώσει, ὡς εἰπεῖν, αὐτοῦ καὶ ἐκόχλαζε τὸ τῆς στιγμῆς αἰσθημα δὲν ὑπὲρ τὴν ψυχρὰν καὶ ἐπεικῆ σκέψιν, πρὶν ἢ αἱ θεῖαι ἐκεῖναι ἑλληνικαὶ βουλαὶ εἰσέρψωσιν εἰς τὰς πρωτόγονους ὀρέξεις καὶ ὀρμὰς.

Ἐν τέλει τῆς φοβερᾶς ἐκείνης μονομαχίας τοῦ Ἐκτορος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, ἢν μετὰ τοσοῦτων ζωηρῶν χρωμάτων, τοσοῦτου τραγικοῦ πάθους διαπλάσσει ὁ ποιητής, ὁ Ἐκτωρ προτείνει τῷ Ἀχιλλεῖ, ὅπως ὁ νικητὴς ἀποδώσῃ τοῖς οἰκείοις τοῦ ἠττημένου τὸ πτώμα, ἵνα, ὡς ὄσιον καὶ δίκαιον, τα-

φῆς τε καὶ κρουροῦ λάχρ' ἰόου.— Ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα τίθησι τὴν σκληρὰν καὶ στερεότυπον φράσιν : «τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδῶν», ὡς γέφυραν τρόπον τινα, δι' ἧς κατὰ τὴν εἰς ἄδου πορείαν μέλλει νὰ διολισθήσῃ συμπεπτωκυῖα καὶ φρίσσουσα ἡ δύσμορος ψυχὴ.— Ὁ ἦρωες σκληρῶς ἀπαντᾷ :

«Ἐκτωρ, μὴ μοι, ἄλαστε, συνημοσύνας ἀγόρευε,
ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρνια πιστά,
οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὀμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν,
ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν,
ὡς οὐκ ἔστ' ἐμὲ καὶ σὲ φιλήμεναι, οὔτε τι νῶιν
ὄρνια ἔσσονται, πρὶν γ' ἢ ἕτερόν γε πεσόντα
αἵματος ἄσαι Ἄρηα, ταλαύρινον πολεμιστήν.
(*Ὁμ. Ι. 260—267.*)

Εἶτα δὲ αὖξεται τὸ τραγικόν, ὅταν ὁ Ἐκτωρ, διὰ τοῦ ἀπαλοῦ αὐχένος τοῦ ὁποῖου διπλῆθεν ἡ φοβερὰ ἀκωκὴ τοῦ Ἀχιλλεῖου ἐγγους, κεῖται ἐκεῖ ὁ λ' ἰ γ ο δ ρ α ν ἔ ω ν καὶ λισσόμενος τὸν μαινόμενον νικητὴν ὑπὲρ ψυχῆς καὶ γούνων καὶ τοκῶν, ὅπως οὗτος μὴ ἀφήσῃ αὐτὸν παρὰ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν νὰ γέννηται βορὰ τῶν κυνῶν, ἀλλ' ἀφθονον λαβῶν χρυσὸν καὶ πολύτιμα δῶρα, ἀποδώσῃ αὐτὸν τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ. «ὄφρα πυρὸς Τρώες καὶ Τρώων ἄλοχοι λελάχωσι θανόντα» καὶ τότε πάλιν— «τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδῶν!»— τῷ ἀπαντᾷ ἄγαν σκληρῶς καὶ ἀποτόμως ὁ Ἀχιλλεὺς :

μὴ με, κύων, γούνων γουναίεο μὴδὲ τοκῶν.
αἱ γὰρ πως αὐτὸν με μέγας καὶ θυμὸς ἀνείη
ὄμ' ἀποταμνόμενον κρέα ἔδμεναι, οἷά μ' ἔοργας.
ὡς οὐκ ἔστ' ὅς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάκκοι,
οὐδ' εἴ κεν δεκάκις τέ καὶ εἰκοσινήριτ' ἄποινα
στήσωσ' ἐνθάδ' ἄγοντες, ὑπόσχωνται δὲ καὶ ἄλλα·
οὐδ' εἴ κεν σ' αὐτὸν χρυσῶ ἐρύσασθαι ἀνώγοι
Δαρδανίδης Πρίαμος· οὐδ' ὡς σέγε πότνια μήτηρ
ἐνθεμένη λεχέεσσι γοῆσεται, ὃν τέκεν αὐτή,
ἀλλὰ κύνας τε καὶ οἰωνοὶ κατὰ πάντα δάσσονται.
(*αὐτ. 345—354.*)

Εἰς δὲ τὴν πρόορρσιν τοῦ θνήσκοντος ἦρωος περὶ τῆς μοίρας αὐτοῦ τοῦ νικητοῦ, οὗτος ἀπαντᾷ πρὸς αὐτὸν καὶ τ ε θ ν ὦ τ α ἦδ η διὰ τῆς ὑψίστου τραγικοῦ σημείου δηλωτικῆς καὶ ἐν τῇ ἀπασῶν προεξεχούσῃ θέσει τοῦ στίχου θεθευμένης σκληρᾶς λέξεως : τ ἔ θ ν α θ ι ! Ἡ σκληρότης καὶ ἀπανθρωπία χωρεῖ ἐτι μᾶλλον, ὅτε πλησιάζοντες οἱ στρατιῶται ἠπτοντο τοῦ πτώματος θανατόντες καὶ πλῆττοντες αὐτό· εἶτα δὲ καὶ ἡ λοιπὴ παρακολουθεῖ τραγικωτάτη ἐξέλιξις. Ὁ ποιητὴς ἐν τούτοις δὲν πταίει· οὗτος ἐξεικονίζει τὰ ἄγρια πάθη τῶν τότε πολεμιστῶν· οὗτος ὡς ποιητὴς, ὡς ἄνθρωπος, πλὴν ὄλου τοῦ ἀντικειμενικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, ἐκφέρει πλαγίως τὴν ὑποκειμενικὴν αὐτοῦ γνώμην, χαρακτηρισίζων πάντα ταῦτα ὡς : ἔ ρ γ α ἀ ε ι κ ἔ α (αὐτ. 395).

(ἀκολουθεῖ).
A. Δ. Γραφεῖαδης.

ΠΩΣ ΚΤΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τὰ ἐξῆς παρακαλοῦμεν νὰ καταχωρίσητε εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν, διότι νομίζομεν ὅτι εἶναι καλὸν νὰ γνωρίζωνται τὰ καλὰ ἔργα καὶ νὰ εὐρίσκωσι καὶ ἄλλους μιμητάς.

Πρὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν διδάσκει εἰς τὸ σχολεῖον Καλυβίων τῆς Καρύστου ὁ ἐξ Αὐλωναρίου δημοδιδάσκαλος κ. Ν. Δ. Φραγγούλης. Οὗτος ἰδὼν ἐν πρώτοις τὸ ἀκατάλληλον κτίριον διὰ σχολεῖον καὶ τὸ ὑπέροχον ἐνοίκιον αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Διδασκάλου, συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀνεγείρη νεόδμητον σχολεῖον. Καὶ δὴ ἀφ' οὗ συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἀνὰ δύο μέλη ἐκ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Σχολείου τριῶν συνοικιῶν Νικοσίου, Καλυβίων καὶ Λάλας, διένειμε τὴν ὑποχρεωτικὴν συνεισφοράν ἀνὰ δραχμὰς πέντε, ἐν ἡμερομίσθιον, καὶ ἐν Μωρεόθενδρον, ἢ Κυπάρισον, εἰς ἐκάστην οἰκογένειαν, αἵτινες εἶναι ἕως διακόσιαι, κατόπιν δ' ἐξῆλθεν ἵνα συμπληρωσῆ καὶ τὰς ἄλλας ἐλλείψεις. Καὶ πρῶτον ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὸ οἰκόπεδον δωρεὰν παρὰ τοῦ κ. Κ. Σέρελης, εἵπειτα μετέβη, καὶ εἰς ἑτέραν περιφέρειαν μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τοὺς Κυρίους ἐμπόρους τῆς Παρχλιοκάρυστου, οἵτινες ἐχορήγησαν αὐτῷ διάφορον χρῆσιμον ξυλείαν, ὃ δὲ κ. Κ. Οἰκονόμου δραχμὰς εἰκοσι πέντε, ὃ κ. Ν. Χαντζηνικολῆς δραχμὰς πενήτηκοντα, καὶ ὃ κ. Ε. Κρακάρης ἀπάσας τὰς ὑέλους μετὰ τῆς βαφῆς. Κατόπιν δ' ἀνεφέρθη πρὸς τὸν δήμαρχον κ. Ν. Νικολαΐδην, ὅστις ἀφοῦ ἐπέσκεψθη πολλὰκις τὴν οἰκοδομήν, ἐχορήγησεν ἀμέσως αὐτῷ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου δραχμὰς διακοσίας πενήτηκοντα. Καὶ οὕτως ἐν διαστήματι ἐξ μηνῶν ἐπεράτωσε τὴν οἰκοδομήν, οὕσαν κανονικὴν, καὶ ἔχουσαν μῆκος μὲν μέτρα γαλλικὰ δεκατρία, πλάτος δὲ ἐπτὰ, καὶ ὕψος πέντε ἡμισυ, μετὰ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ἀγροκηπίου τῆς. Καὶ ἀφ' οὗ ἔχρισεν αὐτὸ δι' ἀσβέστου ἐσωθεν, καὶ ἀπεχώρισε τρία μέτρα διὰ κατοικίαν διδασκάλου, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ μετὰ τῶν μαθητῶν. Ἰδὼν δὲ κατόπιν ὅτι ἄνευ πατώματος ὁ κοινορτὸς ἐβλαπτε τοὺς μαθητάς, ἐζήτησε τὴν βοήθειαν πρὸς τοῦτο τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ Σ. Ὑπουργεῖον προθύμως παρέσχε τοιαύτην ἀναλαβὴν τὴν δαπάνην τοῦ πατώματος, ὅπερ ὅσον οὕτω κατασκευάζεται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐκ Στύρων ἐργολάβου καὶ ἐργοδηγοῦ κ. Α. Παπαναστασίου.

Τοιοιτοτρόπως ἀπεκτήσαμεν ὠραιότατον σχολεῖον, ὅπερ οὐ μόνον ἀπῆλλαξε τὸ δημόσιον καὶ τὸν διδασκάλον ἀπὸ ἐνοικία, ἀλλ' ὠφέλησε τὰ μέγιστα καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, ὡς ἐξάγεται τοῦτο ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς φοιτήσεως αὐτῶν· διότι πρῶτον ὁ ἀπλοῦς πατήρ θεωρεῖ ἔλθειν νὰ μὴ πέμψῃ τὸν υἱὸν του εἰς τὸ σχολεῖον, δι' ὅπερ καὶ αὐτὸς εἰργάσθη δεύτερον δὲ ὁ παῖς

ἐρχόμενος εἰς τὸ σχολεῖον, εἴτε μὲ ἥλιον, εἴτε μὲ βροχὴν, θὰ καθίσῃ εἰς τὴν θέσιν του εἰς τὸ μάθημά του, ὅπου θὰ εὔρη καὶ τὸν διδασκάλον του, ὅστις κατοικεῖ ἐντὸς τοῦ σχολείου καὶ δὲν συμβαίνει τὸ ἄτοπον οἱ μαθηταὶ νὰ εἶναι εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ὁ διδασκαλὸς νὰ καθῆται εἰς τὴν οἰκίαν του μακρὰν. Καὶ τρίτον θὰ συντηρῶσι τὸ κατάστημα οἱ κάτοικοι ὡς κτῆμά τῶν, ὑπόταν χρῆζῃ ἐπιδιορθώσεως, καὶ οὐχὶ λέγοντες τὸ σῆθησεν ἢ Κυβερνήσις πληρῶνει ἅς τὸ διορθώσῃ.

Ἡμεῖς διατελοῦντες εὐγνώμονες εἰς τὸν ἀνωτέρω δημοδιδάσκαλον, ἐπαινοῦμεν αὐτὸν διὰ τ' ἀνωτέρω ἔργα του, καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς νὰ φέρητε ταῦτα εἰς φῶς, καθὼς νομίζομεν ὅτι καλὸν εἶναι ἢ ἀρετὴ νὰ ἀναγνωρίζεται.

Ἐν Καρύστῳ τῇ 10 Μαρτίου 1895
Οἱ ἐπιτροποὶ τοῦ νεοδμήτου σχολείου Καλυβίων.
Β. Γραμβοζῆς.
Ν. Γ. Κεραστάρης.
Γ. Μ. Βράϊλας.
Ι. Κ. Σέρελης.
Ἀναγν. Πεζᾶς.
Σταμάτ. Γιβίλης.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΕΚ ΚΟΡΩΝΗΣ

« Ἀνεγνώσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς ὅσα ἐγράψατε πρὸ μικροῦ ἐν τῇ Ἐκπαίδευσιν περὶ μονοταξιῶν σχολείων καὶ ἀσπάζομαι καθ' ὅλου τὴν γνώμην ὑμῶν. Μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ εἶδος τῶν σχολείων τούτων ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῆ καὶ εἰς ἐκεῖνας τὰς πόλεις ἢ κωμοπόλεις, ἐνθα τὸ σχολικὸν κτίριον ἔχει μίαν καὶ μόνην αἰθουσαν καὶ τοιαῦτα εἶναι πάμπολλα. Τὸ νὰ διορίζωνται πλείονες τοῦ ἐνὸς διδάσκαλοι ἐν ἐνὶ σχολεῖῳ ὑποτίθεται ὅτι εἶναι καὶ πλείονες τῆς μιᾶς αἰθουσαι πρὸς διδασκαλίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ τοιοῦτο δὲν συμβαίνει καὶ ἐντεῦθεν ἀρχεται πλεον ἢ κωμωδία, ἥτις παίζεται ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νέας μεθόδου καὶ ὑπὸ τὸ ἐπαγωγὸν ὄνομα τῶν μεταρρυθμίσεων. Διότι τί ἄλλο ἢ κωμωδία εἶναι, ὅταν ἐν μιᾷ αἰθούσῃ διδάσκωσι τέσσαρες συγχρόνως διδάσκαλοι κατέχοντες ἕκαστος μίαν γωνίαν τοῦ σχολείου καὶ διδάσκοντες ἄλλος μὲν ἀνάγνωσιν, ἄλλος δὲ ἀριθμητικὴν, ἄλλος δὲ γραφὴν καὶ ἄλλος ἄλλο μάθημα. Ἐκπλήττομαι δὲ πῶς ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους δὲν ἐξίστανται τῶν φρενῶν των οἱ διδάσκαλοι, ἐν τῷ μέσῳ τῶν διασταυρουμένων φωνῶν καὶ τῆς Βαβυλωνίας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. Εὐτυχῶς τὸ τοιοῦτο σήμερον σπανίως ἀπαντᾷ, νὰ ὑπάρχωσι δηλ. τέσσαρες διδάσκαλοι ἐν μιᾷ αἰθούσῃ. Ἀλλ' ἂν τοῦτο εἶναι σπάνιον νῦν, εἶνε ὅμως σὺνηθέστατον τὸ ἄλλο

νὰ ὑπάρχωσι δύο διδάσκαλοι ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ, ὧν ὁ μὲν πρῶτοβάθμιος διδάσκει τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τοῦ σχολείου ὁ δὲ δευτεροβάθμιος διδάσκει τὰς δύο κατωτέρας. Ὅτι δὲ ἐνταῦθα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῆ γενναῖον τι, περιττὸν νομίζομεν καὶ νὰ εἰπῶμεν.

Καλὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ ὑπῆρχε ἰδιαιτέρα αἰθουσα διδασκαλίας δι' ἑκάτερον διδασκάλον καὶ τότε θὰ ἔλειπε καὶ ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀμιλλα θὰ ἐγεννᾶτο μεταξύ τῶν διδασκάλων τίς θὰ παραγάγῃ καρποῦς κρείττονας τοῦ ἄλλου. Πόσα καλὰ δὲν θὰ ἐπέφερον ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἀσκουμένη! Σήμερον ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἔχει γίνῃ σαλάτα ἀπὸ διαφορα χόρτα, ἣν δὲν εἰδεύρομεν εἰς ποῖον ἀνήκει, ἵνα στελιωμέν αὐτὴν δι' ὀρεκτικόν. Εἶθε τὰ πράγματα ταχέως νὰ διορθωθῶσι πρὸς τὸ καλὸν τῶν σχολείων καὶ τῶν ἀνωφελῶς ταλαιπωρουμένων διδασκάλων.» Κ.

ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΥΠΟ Ν. ΛΑΣΚΑΡΙ.

δημοδιδασκάλου Λάστας ἐν Γορτυνίᾳ

1 Γεραλῆς. Ἡ παιδιὰ αὕτη ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸν **κολλαβισμὸν** τῶν παλαιῶν (πρβλ. Ἐκπαίδ. Γ. σελ. 134), γίνεται δὲ ὡς ἐξῆς. Οἱ παῖδες διαιροῦνται εἰς δύο μερίδας καὶ τοποθετοῦνται εἰς ἐξ ἐκάστης μερίδος οὕτως, ὥστε ἀποτελοῦσι κύκλον. Κατόπιν λαμβάνουσι κεραμιδίον, οὗ τὸ ἐν μέρος βρέχουσι διὰ σιάλου καὶ γίνεται ἡ κλήρωσις τίς τῶν μερίδων τούτων θὰ καθαικεύσῃ τὴν ἑτέραν. Πρὸ τῆς ἀναρρίψεως τοῦ κεραμιδίου ἐρωτᾶται ὁ ἀρχηγὸς (μάννα) τῆς ἑτέρας μερίδος παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἑτέρας ἂν «ξέρα ἢ βροχὴ» θὰ πέσῃ καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ἀναρρίπτεται τοῦτο ὑψηλὰ καὶ πάντες ἀνυπομόνως περιμένουν τί θὰ πέσῃ. Ἄν ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ πεσόντος κεραμιδίου προεμαντευθῆ, τότε ἡ μερὶς αὕτη εἶναι οἱ νικηταὶ καὶ καθαικεύουν οὗτοι τοὺς ἄλλους, καὶ ὁ νικήσας ἀρχηγὸς τὸν νικηθέντα. Ἐν ᾧ δὲ εἶναι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐποχῆ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐποχῶν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἄλλων κλείει διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τύπτων αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς κατὰ κεφαλῆς λέγει:

Τσάμ, τσάμ, γεραλῆ,
ἴς τοῦ κοτσάμ τὴν αὐλῆ
ῥύττεισα μιὰ λεμονιά,
λεμονιά πορτοκαλλιά
καὶ μυρίζουν τὰ κλωνιά.

Πόσαις δραπανίδες τᾶσπειρα;

Ταῦτα εἰπὼν ὑψώνει τὴν δεξιάν του χεῖρα, ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ ὁ ἐφ' οὗ καθαικεύει, οὐ ἄλλως τηρεῖ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κλειστοῦς, καὶ ἀνοίγει δύο ἢ καὶ περισσότερα τῶν

δακτύλων του, ἃ προσπαθεῖ νὰ μαντεύσῃ ἢ καθαικεύομενος. Ἄν ἐπιτύχῃ, τότε μεταβάλλονται τὰ πράγματα. Οἱ ἠττημένοι γίνονται νικηταὶ καὶ αὐτοὶ τώρα καθαικεύοντες ἐπαναλαμβάνουσι, ὅσα οἱ ἄλλοι πρότερον ἐποίουν.

2. **Τραμπάλα.** Ἡ παιδιὰ αὕτη ὁμοία πρὸς τὴν αἰώραν τῶν παλαιῶν γίνεται καθημέων τῶν παιδῶν καὶ ἐπὶ κλάδων ἰσχυρῶν δένδρων, οἵτινες ταλαντεύομενοι ἄδουσι

Τράμπα τραμπαλίζομαι
πέφτω καὶ τσακίζομαι
καὶ βαρῶ τὸ νύχι μου
καὶ με κλαίει ἡ νύφη μου
καὶ βαρῶ τὸ γόνα μου
καὶ με κλαί' ἡ παγώνα μου.

3. **Ἡλιος, ἥλιος.** Συμπληρῶν τὰ ἐν τῇ Ἐκπαίδευσιν σελ. 140 λεγόμενα περὶ τοῦ ἄσματος τῶν παιδῶν πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἐν καιρῷ βροχῆς ἀναφαινόμενον προσθέτω ὅτι παρ' ἡμῖν λέγεται καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα «Ἡλιος, ἥλιος καὶ τὸ χιόνι, πῦ πανδρεύοντ' οἱ γ' ἀρχόντοι.»

4. **κουρούνα.** Ἡ παιδιὰ αὕτη, ὁμοιότητα πρὸς τὴν χελιχελώνην τῶν παλαιῶν ἔχουσα, γίνεται ὡς ἐξῆς. Παῖδες πέντε ἢ καὶ περισσότεροι συνάγονται εἰς ἐν μέρος καὶ ἐκλέγουσιν ἕνα ἀρχηγόν. Οὗτος διατάσσει ἕνα τῶν παιζόντων παιδῶν, ὃν θέλει, νὰ φύγῃ μακρὰν, ὥστε νὰ μὴ ἀκούῃ τί οἱ ἄλλοι λέγουσι μεταξύ των. Κατόπιν λέγει εἰς τοὺς ὑπολειπομένους νὰ λάβῃ ἕκαστος αὐτῶν ἐν ὄνομα. Οὕτως ὀνομάζονται ἄλλος δόντι, ἄλλος δάκτυλον, ἄλλος πέρδικα, ἄλλος λύκος, ἄλλος ραβδί κ.τ.λ. Ὁ ἀρχηγὸς (μάννα) ἐνθυμεῖται τὰ ὀνόματα ἑκάστου καὶ εὐθὺς ἀρχίζει μεγαλοφώνως νὰ συνηνοῖται πρὸς τὸν μακρὰν ἰστάμενον παῖδα, ὅστις ἀντιπροσωπεύει τὴν κουρούναν, διὰ τοῦ ἐξῆς διαλόγου.

«Κρά, κρά, κουρούνα!
— Ὅρσε καλοιοκουδα.
— Ἐλα, κ' ἦρθε ἡ μάννα μας.
— Τί καλὰ μᾶς ἔφερε;
— Χαρτὶ καὶ καλαμάρι.
— Τί γράφει, τί μᾶς φέρει;
— Δάκτυλον, δόντι, πέρδικα,
λύκον, ραβδί, ἀηδόνη.

Ἡ κουρούνα ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ἀναφέρει ἐν καὶ ὁ ἔχων τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ πλαστὸν ὀφείλει νὰ μετακομίσῃ ἐπὶ τῆς βράχεις του τὴν κουρούναν ἀπὸ τῆς θέσεως, ἐνθα ἵστατο μέχρι τοῦ τόπου, ἐνθα μένουσι πάντες συνηγμένοι. Ἄν δὲ ἡ κουρούνα ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ, ὅστις λαμβάνει καὶ αὐτὸς τοιοῦτο πλαστὸν, τότε διατάσσει αὐτὴν νὰ ἔλθῃ μετὰ τὸ ἐν πόδι βαδίζουσα «Ἐλα μετὰ τὸ κουτσὸ κουτσὸ γιὰτ' εἶμαι μάννα καὶ σὲ τρώ.» Ἐν τῷ αὐτῷ ἐπαναλαμβάνεται πολλὰκις, μέχρις ὅτου γίνουσι κουρούναὶ πάντες οἱ παῖδες ἐκ περιτροπῆς.

ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΙΣΜΑ
ΥΠΟ
ΩΤΗΡΙΟΥ ΚΑΤΣΑΝΟΥ

Τὸ κλειδάκι. Ἡ παιδιὰ αὐτὴ γίνεται ὡς ἐξῆς Ἰστανται οἱ παῖδες κατὰ σειρὰν βαστάζοντες ὁ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἄλλου ὁ πρῶτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συνεχόμενοι διέρχονται κάτωθεν τῶν συνεχόμενων χειρῶν τοῦ τελευταίου παιδὸς καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ, ἀναγκάζοντες οὕτως διὰ τῆς ἀλληλουχίας τῶν χειρῶν πάντων τῶν παιδῶν, τοὺς δύο τελευταίους, ἂν βλέπωσι π. χ. πρὸς ἀνατολὰς, νὰ λάβωσι θέσιν ἀντίθετον δηλ. νὰ στρέψωσι πρὸς δυσμὰς· ἀφ' οὗ δὲ οἱ δύο τελευταῖοι ἀλλάξωσι θέσιν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, τότε ἐπαναλαμβάνοντες τὸ ἴδιον, ἀναγκάζουσι καὶ τὸν τρίτον (ἀριθμοῦντες ἐκ τοῦ τελευταίου) ν' ἀλλάξῃ καὶ αὐτὸς θέσιν βλέπων ἤδη καὶ αὐτὸς πρὸς δυσμὰς, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς μέχρι τοῦ πρώτου. Οὗτος δὲ ἀντὶ ν' ἀλλάξῃ καὶ αὐτὸς θέσιν, ὅπως οἱ ἄλλοι, φεύγει ἐκ τῆς ὁμάδος, καὶ φέρει πρὸς ἕκαστον παῖδα ἀπὸ μίαν μικρὰν βέργαν, ἣν καλοῦσι λαμπάδα, καὶ τὴν ὁποῖαν ἕκαστος βαστάζει εἰς τὴν χεῖρά του, ἀφίνοντες πλέον ὁ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἄλλου τότε ὁ πρῶτος ὅστις ἔφερε τὰς λαμπάδας βαστάζει καὶ αὐτὸς μίαν τοιαύτην, ἣν ὑποθέτουσιν ἀνημμένην, ἀνάπτει δι' αὐτῆς τὰς λαμπάδας καὶ τῶν ἄλλων παιδῶν, ἀφ' οὗ δὲ καὶ τοῦτο γένηται, τότε οἱ μὲν ἄλλοι, ἐκτὸς τοῦ πρώτου, πίπτουσι πρηνεῖς κρυπτόμενοι, ἵνα μὴ βλέπωσιν αὐτόν, ὅστις λαμβάνων τὰς λαμπάδας πάντων μεταβαίνει καὶ τὰς κρύπτει εἰς τι πλῆσιον τοῦ τόπου τῆς παιδιᾶς μέρος· καὶ ὅταν ἀναγγεῖλῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι αἱ λαμπάδες ἐκρύβθησαν, τότε οὗτοι ἀνίστανται καὶ μεταβαίνουσι πρὸς εὐρέσιν αὐτῶν, καὶ ἀφ' οὗ τὰς εὕρωσι, λαμβάνοντες ἕκαστος ἀπὸ μίαν καταδιώκουσι πάντες τὸν δοτῆρα τοῦ φωτὸς (τὸν πρῶτον) καὶ δάκεις φθάνωσι αὐτὸν κτυπῶσι αὐτόν διὰ τῆς βέργας, μέχρις ὅτου ἀποκάμωσιν ἢ ὁ καταδιωκόμενος ἢ οἱ καταδιώκοντες καὶ τότε παύουσι πλέον.

ΧΕΛΙΔΟΝΙΣΜΑ

Ἦλθε Μάρτιος καλὸς
θεοφάνειος σταυρὸς
χελιδόνα Σεραφεῖμ
χελιδόνα λάλησε
λάλησε κουδούνισε
ἔς τὰ ψηλά ἀνέβησε
ἀνέβησε κατέβησε
κ' ἔλεγε καὶ ἐλάληγε
Μάρτη, Μάρτη μου καλὴ
καὶ Ἀπρίλην δροσερὴ
ἡμεῖς, ἡμεῖς οἱ μαθηταὶ
νάγοράζωμεν ἔαυγά
τὰ αὐγά σαρακοστά,
νὰ πωλοῦμεν δέκα φτά

ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καραστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1895—3491.

νὰ τὰ διαφορεῖωμεν,
εἴκοσι λείει τὸ χελιδόνι
καὶ τὸ πετροχελιδόνι
ἀποῦθι νὰ περάσωμεν
νὰ ξεχειμωνιάσωμεν
ἀπὸ τὴν ἁγίαν τὴν χαρίαν
κ' εἰς τοῦ Μάρτη μας τὸν μῆνα
γιὰ τ' ἔχομεν δάσκαλον κακόν·
καὶ πρῶτόσχολον ψυχρόν,
ἂν ἀργήσωμεν, μὰς δέρνει,
ἂν νυκτώσωμεν, κρεμάει,
ἔξω ψύλλοι καὶ κορέοι,
ἔξω τὰ κακὰ τὰ λόγια
μέσα ἡγεία, καλὴ χρονιά.

Ἐν Αἰανοκλαδίῳ τῇ 15 Μαρτίου 1895.

ΓΕΡΩΝ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἀπὸ δρόμο μακρυνὸ
γέρος κουρασμένος
ἀνεβαίνει ἕνα βουνὸ
ξύλα φορτωμένος.

Μ' ἀπ' τὸν κόπο τὸν πολὺ
κλαίει καὶ ξεφορτώνει . . .
καὶ τὸ Χάρο προσκαλεῖ
νάλθη . . . νὰ γλυτώνη!

Ἐς τὴ στιγμὴ ἐκεῖ πετᾷ
βιαστικὸς ὁ Χάρος,
καὶ τὸ γέρο ἐρωτᾷ
τῆ τὸν θέλει, τί ζητᾷ·
καὶ ὁ γέρος ἀπαντᾷ
(ποῦ δὲν ἠθελε νὰ ζῆ) :

— Νὰ σπκώσωμε μαζί . . .
τοῦτο μου τὸ βᾶρος!

[Αἰσῶπος]

Γ. Γ. Γιαννοῦκος

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἰω. Ρ. καὶ Β. Κ. εἰς Γορτυνίαν. Ἐκαστος ἐν ψ' ἐκλήθη. Τὸ διδασκαλικὸν ἔργον εἶνε τὸ ὑφιστον τῶν ἔργων καὶ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας. Οἱ ἐγκαταλείποντες τοῦτο εἶναι ὑποκριταὶ καὶ ψευδοπροφῆται. — Α. εἰς Λάσταν. Ἐλάβομεν τὸ παιγνίδιον καὶ ὁμοσιεύομεν αὐτό. — Τ. Σ. εἰς Κόρινθον. Ἀπεστείλαμεν κατὰ τὴν ἐπιστολὴν σας. — Γ. εἰς Σπέτσας δημοσιεύθησονται. — Ἰω. Κ. εἰς Μυτιλήνην. Ὁ ἐνθουσιασμός σας ὑπὲρ τοῦ Ρουσσῶ εἶναι δεδικοιολογημένος καὶ δὲν εἶσαι μόνος. Ὁ μέγας τῆς Γερμανίας ποιητῆς ἐκάλεσε τὸν Αἰμίλιον φουσιχὸν Εὐαγγέλιον. Ἐργάσθητι πρὸς διάδοσιν αὐτοῦ. Ἐγὼ ἐγκρίνω διὰ νομίσῃς καλὸν ὑπὲρ τοῦ βιβλίου νὰ γίνῃ. — Ι. Σ. εἰς Σύρον. Ἐλήφθησαν. Ἰακ' Σ. Δρ. εἰς Δῆλον. Ἐφ' ὅσον διαρκεῖ καὶ ἡ πρὸς στρατεύσιν ὑποχρέωσις ἡτοῖ μέχρι τοῦ 51 ἔτους. Νομίζομεν ὅμως ὅτι καλὸν εἶναι δι' ἰδίου νόμου νὰ περιορισθῇ ἡ ὑποχρέωσις τῶν δημοδιδασκάλων εἰς δύο μόνον μῆνας, οὓς νὰ ὑπηρετῶσιν εὐθὺς ἀπαλλαττόμενοι πλέον πάσης ἐν τῷ μέλλοντι μερίμνης, Πρὸς τοῦτο θὰ ἐργασθῶμεν. Παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομὰς των καὶ ἄλλα χρήματα πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν νὰ εὐαρεστηθῶσι τέλος πάντων νὰ ἐμβάσωσιν αὐτά.